

Streszczenie

Przejście na emeryturę jako krytyczne wydarzenie życiowe wymaga przystosowania, na którego przebieg wpływają zasoby osobiste oraz zachowania proaktywne. Przystosowanie do emerytury definiowane jest jako „psychologiczny komfort życia na emeryturze” (Wang i in., 2011, s. 204), co znajduje odzwierciedlenie w zmianach dobrostanu emeryta na etapie przed i po przejściu na emeryturę. Przystosowanie do emerytury jest procesem podłużnym, podczas którego poziom przystosowania emerytów może się zmieniać w zależności od indywidualnych zasobów i zmian w obszarze tych zasobów. Proces ten rozpoczyna się przed zdarzeniem przejścia na emeryturę i trwa także po jej formalnym rozpoczęciu. Głównym celem badań była ocena roli pasji harmonijnej pracy jako zasobu chroniącego i pasji obsesyjnej pracy jako czynnika ryzyka w przystosowaniu do emerytury. Opisano także pośredniczącą rolę kształtowania pracy i moderującą pasji na emeryturze. Dodatkowo opisano dynamikę pasji i zmian w zakresie treści (obiektu), charakteru (inaczej wymiaru: harmonijna vs obsesyjna) i nasilenia pasji w okresie przed emeryturą i po przejściu na emeryturę. W badaniu wzięło udział 189 osób, które w ciągu ostatniego roku przeszły na emeryturę ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego. Respondenci w sposób retrospektywny odnosili się do ostatnich sześciu miesięcy pracy, odpowiadając na pytania kwestionariuszy dotyczących pasji pracy (*Skala pasji dostosowana do badania pasji pracy*), kształtowania pracy (*Kwestionariusz kształtowania pracy*) oraz dobrostanu (*Kwestionariusz ogólnego stanu zdrowia*, *Skala subiektywnej witalności*), a także odnieśli się do aktualnego dobrostanu oraz pasji na emeryturze. Pasja pracy stanowi ważny zasób osobisty wpływający na przebieg procesu przystosowania do emerytury. Uzyskane wyniki potwierdziły znaczącą rolę kształtowania pracy w kontekście budowania zasobów energetycznych pasjonatów w okresie późnej dorosłości oraz wykazały jego adaptacyjny i nieadaptacyjny charakter. Opisano znikomą rolę nowej pasji na emeryturze w kształtowaniu przystosowania do emerytury. Potwierdzono trwały charakter pasji harmonijnej, co oznacza, że charakter pasji na emeryturze na ogół odzwierciedla charakter pasji pracy. Szczególnie popularne na emeryturze były pasje związane z wolnym czasem i aktywnością sportową. Uzyskane wyniki mogą stanowić punkt wyjścia do projektowania oddziaływań profilaktycznych skoncentrowanych na pasji pracy i kształtowaniu pracy dla osób w okresie przedemerytalnym.

Słowa kluczowe: dobrostan, krytyczne wydarzenie życiowe, kształtowanie pracy, pasja pracy, późna dorosłość, przystosowanie do emerytury

Abstract

Retirement, as a critical life event, requires adaptation, the course of which is influenced by personal resources and proactive behavior. Retirement adjustment is defined as "the psychological comfort of life in retirement" (Wang et al., 2011, p. 204), which is reflected in changes in the well-being of the retiree at the stage before and after retirement. Retirement adjustment is a longitudinal process during which the level of adaptation of pensioners may change depending on individual resources and changes in the area of these resources. This process starts before the retirement event and continues after the formal start of retirement. The main aim of the study was to assess the role of harmonious passion for work as a protective resource and obsessive passion for work as a risk factor in adapting to retirement. The mediating role of job crafting and moderating passion in retirement is also described. In addition, the dynamics of passion and changes in content (object), character (dimension: harmonious vs. obsessive) and intensity of passion in the pre-retirement and post-retirement period were described. The study covered 189 people who retired due to reaching the retirement age in the last year. Respondents retrospectively referred to the last six months of work, answering the questions on the questionnaires on passion for work (*Passion Scale* adapted to the study of passion for work), job crafting (*Job Crafting Questionnaire*) and well-being (*General Health Questionnaire, Subjective Vitality Scale*), and also referred to the current well-being and passion in retirement. Passion for work is an important personal resource influencing the course of the process of retirement adjustment. The obtained results confirmed the significant role of job crafting in the context of building energy resources of passionate in late adulthood and showed its adaptive and non-adaptive nature. The negligible role of the new passion in retirement in shaping adaptation to retirement has been described. The permanent nature of harmonious passion was confirmed, which means that the nature of passion in retirement generally reflects the nature of work passion. Particularly popular in retirement were passions related to free time and sports activities. The obtained results can be a starting point for designing preventive actions focused on passion for work and job crafting for people in the pre-retirement period.

Keywords: critical life event, job crafting, late adulthood, retirement adjustment, well-being, work passion